

Afrapportering fra det midlertidige udvalg vedrørende klima, bæredygtighed og ressourcer

1. Indledning

Regionsrådet nedsatte i december 2018 et midlertidigt udvalg vedrørende klima, bæredygtighed og ressourcer. Udvalgets formål har været at fremme omstilling til et bæredygtigt midtjysk samfund ved at skærpe det politiske fokus på klimaforebyggelse, bæredygtighed og ressourcer i Region Midtjylland, i kommuner og hos øvrige samarbejdspartnere.

På den baggrund har udvalget haft til opgave at undersøge og komme med anbefalinger til, hvordan den regionale udviklingsstrategis 3. strategispor "At tage hånd om klima, miljø og ressourcer for at sikre en bæredygtig udvikling" kan omsættes til konkrete handlinger i regionens egen drift og i samarbejder med kommuner og øvrige samarbejdspartnere.

Udvalget har været i dialog med medarbejdere i regionen og private aktører om mulighederne for samarbejder, der samler regionens politiske og administrative kræfter om nye tiltag. Et væsentligt afsæt har været regionens rolle som ejer af hospitalerne.

Udvalget har afholdt fem møder i perioden fra marts til november 2019 og har haft følgende sammensætning:

- Susanne Buch (F) som formand
- Jørgen Nørby (V) som næstformand
- Claus Kjeldsen (A)
- Morten Flæng (A)
- Ole Jepsen (A) – afløst per 21. august af Birgitte Svenningen (A) pga. sygeorlov
- Ib Bjerregaard (V)
- Torben Nørregaard (V)

2. Temaer i udvalgets arbejde

Det første skridt i forhold til at sætte gang i omstillingen til en mere bæredygtig drift er et øget politisk fokus og formuleringen af konkrete politiske målsætninger.

Udvalget har arbejdet med tre temaer for politiske målsætninger i relation til regionens drift og ansvarsområder:

1. Indkøb, forbrug, affald og ressourcer
2. Energi (inkl. vand og varme)
3. Transport og logistik

Temaerne uddybes i afsnittet nedenfor og i den forbindelse præsenteres udvalgets anbefalinger til målsætninger indenfor de tre områder. Forarbejdet til anbefalingerne har blandt andet bestået i en drøftelse med det øvrige regionsråd på en temadag den 18. november 2019.

3. Anbefalinger

Danmark er en del af Paris-aftalen, som sammen med FN's verdensmål forpligter til at reducere CO₂-udslippet.

Den siddende regering har skruet op for Danmarks målsætning med en 70 %-reduktion af CO₂-udledningen allerede i 2030 i forhold 1990, hvilket regionsrådet har valgt at følge.

De følgende forslag til procentuelle CO₂-målsætninger tager udgangspunkt i data fra regionens grønne regnskab for 2018 og vil gøre Region Midtjylland i stand til at nå de nationale målsætninger om 70 % CO₂-reduktion i 2030.

Indkøb, forbrug, affald og ressourcer

Indkøbs betydning for klima og miljø er stort. 69 % af regionens klimaaftryk stammer fra indkøb af varer og tjenesteydelser, dvs. CO₂-udledning fra fremstilling og forbrug af de produkter vi bruger på hospitaler m.v. Bæredygtige indkøb er sammen med forbrugsadfærd vigtige parametre i forhold til klima- og miljøpåvirkning samt resurceknaphed i verden.

Region Midtjylland producerer årligt 7.000 ton affald. Sidste år blev 19 % sendt til genanvendelse, mens 74 % blev sendt til forbrænding og 7 % til specialbehandling.

På de enkelte enheder inden for regionens driftsområder sorteres affald i relativt begrænset omfang, ligesom der stilles få krav om genanvendelse i regionens drift. Der er stor interesse for at arbejde med mere bæredygtig affaldshåndtering fra medarbejdernes side, men man er lokalt i tvivl om, hvad der skal til for at komme i gang og hvordan affaldet skal håndteres.

Udvalget anbefaler, at regionsrådet opsætter følgende målsætninger for Region Midtjylland:

- Genanvendelsesprocent for affald på 70 % i 2030. 100 % i 2050.
- 30 % reduktion i affald i 2030 (svarende til lidt over 2 % per år).
- 30 % reduceret ressourceforbrug af varer og tjenesteydelser i 2030, dvs. (svarende til lidt over 2 % per år).

Udvalget anbefaler, at der arbejdes med følgende virkemidler for at nå målsætningerne:

- At det ved udbud sikres, at affald minimeres, og at der er fokus på at reparere samt genbruge flere produkter.
- At der igangsættes adfærdsændrende indsætter, som sikrer, at organisationen forbruger mindre og reparerer mere.
- At der stilles krav om materialesammensætning i produkter, så de kan indgå som genanvendelse efter endt levetid.
- At Region Midtjylland stiller krav om bæredygtighed i forhold til nybyggeri og renovering af bygningsmassen. Herunder krav som fremmer efterfølgende bæredygtig drift af bygningerne og genanvendelse af byggematerialer – f.eks. at stille krav om DGNB certificering (standard som tager højde for såvel miljømæssig, økonomisk som social bæredygtighed).
- At Region Midtjylland tager initiativ til partnerskaber med kommuner, affaldsselskaber, virksomheder m.fl. om cirkulær økonomi.

Udvalget har i forbindelse med besigtigelser på hospitalerne i Aarhus og Randers fået indsigt i arbejdet med indkøb og affaldshåndtering på regionens hospitaler, og hvilke begrænsninger, der er for indsætterne.

Derfor anbefaler udvalget endvidere, at det overvejes,

- om svanemærkning kan indføres på tværs af regionens hospitaler og driftsområder.
- om aftaler med leverandører til køkkenerne er tilpas fleksible, sådan at leverandører af lokale råvarer kan komme i betragtning.
- om der gennem politisk interessevaretagelse skal søges en ændring af affaldsbekendtgørelsen, så de kommunale renovationselskaber får mulighed for at aftage sorteret affald fra hospitalerne.
- om omkostningerne ved affaldshåndtering og/eller genanvendeligheden og/eller muligheden for at reparere et produkt bør indregnes som parametre ved udbud.
- om enhederne bør måles på deres miljøarbejde, sådan som de bliver målt på resultatopnåelse indenfor kvalitet og økonomi.

Energi (inkl. vand og varme)

Takket være en mangeårig indsats på energiområdet stammer kun 5 % af regionens klimaaftryk fra energiområdet. Regionens totale forbrug af el, vand og varme har været relativt stabilt over de seneste fem år. Dog har der været en svagt stigende

tendens i varmemeforbruget, som delvist kan forklares ved øget bygningsareal efter flytninger. Elforbruget er nogenlunde konstant, på trods af el-besparende tiltag. Dette skyldes øget brug af elforbrugende apparater, herunder skannere. Vandforbruget er svagt faldende, hvilket skyldes vandbesparende tiltag på hospitalerne.

Varme til regionens ejendomme leveres af forskellige varmekærker, som har en varierende sammensætning af vedvarende energi i deres produktion. Andelen af vedvarende energi afhænger derfor af den konkrete leverandør.

Herudover er der etableret solcelleanlæg på en stor del af regionens bygninger. I 2018 udgjorde egenproduktionen af elforbruget 2,3 %, hvilket er en fordobling i forhold til året før.

Udvalget anbefaler, at regionsrådet opsætter følgende målsætninger for Region Midtjylland:

- 100 % vedvarende energi i 2030.
- 30 % reduktion af el- vand- og varmemeforbrug [pr. patientforløb](#) i 2030 (svarende til lidt over 2 % per år).

Udvalget anbefaler, at der arbejdes med følgende virkemidler for at nå målsætningerne:

- At varme- og kuldespild i driften undgås ved optimering af genanvendelse af varme/køling.
- At el-, vand- og varmemeforbrug reduceres ved adfærdssædrende indsats.
- At omkostninger til energi inkluderes i en samlet økonomisk betragtning ved indkøb af varer og tjenesteydelser.

Transport og logistik

Region Midtjylland drifter en række interne logistik- og transportopgaver. Dette gælder eksempelvis transport af sundhedsfaglige artikler, blodprøver, sengelinned og klinisk risikoaffald. Derudover transporterer regionen patienter til og fra behandlingssteder, samt regionens egne medarbejdere (tjenestekørsel).

Region Midtjylland har også til opgave at bestille den regionale kollektive trafik (busser og let- og lokalbaner).

8 % af regionens klimaaftryk stammer fra transport. Aftrykket fra transport fordeler sig således: den regionale kollektive trafik 77 %, ambulancekørsel og helikoptertransport 15 %, Midttransport 2 %, lægevagten 1 % og tjenesterejser og kørsel 5 %.

I forhold til klima og miljøbelastningen har både afstande og drivmidler en effekt.

Udvalget anbefaler, at regionsrådet opsætter følgende målsætninger for Region Midtjylland:

- 30 % reduktion af kørte km (tjenestetransport) i 2030 (svarende til lidt over 2 % per år).
- 100 % fossilfri drivmidler i personbiler og varevogne (intern transport og dele af patientbefordringen) i 2025.
- 100 % fossilfri sygetransport i 2030.
- CO2-neutrale ~~busser~~ busdrift i den kollektive trafik senest i 2025~~2030~~.

Udvalget anbefaler, at der arbejdes med følgende virkemidler for at nå målsætningerne:

- At stille krav om bæredygtighed i udbud, fx krav til fossilfrie drivmidler.
- At igangsætte initiativer med sigte på at nedbringe antal kørte km, minimere andelen af tomkørsel og optimere regionens logistik med udgangspunkt i regionens fælleslager.
- At Region Midtjylland omstiller sin egen vognpark til mindre klimabelastende drivmidler.
- At antallet af tjenesterejser i Region Midtjylland reduceres gennem øget samkørsel og brug af digitale løsninger.
- At Region Midtjylland bidrager til en grøn omstilling af den kollektive trafik.

Region Midtjylland som KlimaRegion

Førligspartierne bag budget 2019Regionsrådet ønskede i forbindelse med budget 2019 at undersøge mulighederne for at tilslutte sig initiativet om KlimaRegion og dermed forpligte sig til en årlig CO2-reduktion på 2 %. Undervejs i arbejdet, har udvalg for klima, bæredygtighed og ressourcer også drøftet dette spørgsmål.

Regionsrådet tog i august 2019 en orientering om initiativet til efterretning. I den forbindelse blev der lagt op til, at udvalg for regional udvikling i starten af 2020 skal drøfte, hvorvidt Region Midtjylland bør indgå en aftale med Danmarks Naturfredningsforening om at blive klimaregion. Drøftelsen vil tage afsæt i anbefalingerne om bæredygtighedsmålsætninger fra dette midlertidige udvalg.

Udvalg for klima, bæredygtighed og ressourcer lægger vægt på, at en eventuel aftale med Danmarks Naturfredningsforening fokuserer på konkret indhold i indsatser, så KlimaRegion-initiativet understøtter de samme målsætninger, som vi opsætter i den kommende bæredygtighedsstrategi.

Udvalget anbefaler:

- At regionerne - evt. via Danske Regioner - går i dialog med Danmarks Naturfredningsforening om et fælles format for KlimaRegions-aftaler fremadrettet. Der bør i den forbindelse være en særlig opmærksomhed på, hvordan afrapporteringen skaber værdi for regionerne i deres klimaarbejde.

Afrunding

En gennemgående konstatering i forhold til udvalgets arbejde har været, at enkeltstående initiativer ikke kan stå alene, hvis målsætninger om bæredygtig omstilling skal opnås.

Diverse initiativer indenfor enkelte områder såsom indkøb, forbrug, affald, vand, varme og transport vil indvirke på hinanden. Et tværgående fokus er derfor vigtigt, og det er udvalgets forventning, at den kommende bæredygtighedsstrategi kan være med til at sikre dette.

En anden gennemgående konstatering i forhold til udvalgets arbejde har været, at det er væsentligt med et stærkt koncernfokus på bæredygtighed, hvis lokale initiativer skal understøttes. Ét element i dette er, at det er væsentligt at sikre de fornødne personalemæssige ressourcer til at indarbejde forandringer, selvom netop personalets tid er under pres.